

246395

โครงการ แนวทางในการสร้างภูมิทัศน์เมืองในอำเภอขุนยวม
และการออกแบบภูมิทัศน์อุทยานหินยุคออร์โดวิเซียน (443-488 ล้านปี)
ในอำเภอแม่สะเรียง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดย

ดร.ณวิทย์ อ่องแสงชัย

กันยายน 2553

RECEIVED

11 ต.ค. 2553

26/10/53 sw

246395

สัญญา

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ แนวทางในการสร้างภูมิทัศน์เมืองในอำเภอขุนยวม
และการออกแบบภูมิทัศน์อุทยานหินยุคออร์โดวิเซียน(443-488 ล้านปี)
ในอำเภอแม่สะเรียง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ดร.ณวิทย์ อ่องแสงชัย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นดินแดนแห่งขุนเขา ป่าไม้และทรัพยากรทางธรรมชาติที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ มากที่สุด จังหวัดหนึ่งของภาคเหนือตอนบน อีกทั้งยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นเมืองชนบทที่สงบร่มเย็น มีวัฒนธรรม ประเพณีที่เก่าแก่อันดีงาม และหลากหลายอันเนื่องมาจากการอยู่อาศัยร่วมกันของผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ ดังนั้นจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงมีต้นทุนที่ดีในการพัฒนาเมืองต่างๆภายในจังหวัดให้เป็นเมืองท่องเที่ยวจากการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่มีอยู่ โดยเฉพาะทรัพยากรที่เพิ่งถูกค้น หรือที่ยังรอการพัฒนาขึ้นมาดังเช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ และศิลปสถาปัตยกรรม ที่รอการพัฒนาเป็นภูมิทัศน์เมืองของเมืองขุนยวม และการค้นพบซากดึกดำบรรพ์ ในเขตพื้นที่ธรรมชาติรอบนอกเมืองแม่สะเรียง ซึ่งมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติทั้งซากดึกดำบรรพ์ พันธุ์ไม้ และธรณีวิทยา และจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนต่อไปในอนาคต

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลักษณะทางโครงสร้างของเมืองขุนยวมคือ เป็นเมืองที่ถนนสายหลักวิ่งผ่านตัวเมือง ซึ่งรายล้อมด้วยทิวเขาที่มีทัศนียภาพอันสวยงามอยู่ในบริเวณโดยรอบไกลออกไป และด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้คนหลายเชื้อชาติก่อให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรม บ้านเรือนที่หลากหลาย และเป็นเอกลักษณ์ เช่น เรือนพักอาศัยของคนไตที่เรียกว่า “เฮินโหลง” สถาปัตยกรรมวัดต่างๆ ที่สวยงาม เช่น วัดต่อแพ วัดม่วยต่อ ที่เป็นสถาปัตยกรรมไทยใหญ่ ผลของการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการพัฒนากิจการด้านเศรษฐกิจ การค้าที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลทำให้ทิศทางการพัฒนาของเมืองเป็นไปในรูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับความงามของธรรมชาติและศิลปสถาปัตยกรรม ส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพของเมืองโดยรวมเช่น การก่อสร้างอาคารสมัยใหม่ ที่มีความสูงมาก และการใช้วัสดุ หรือสีที่มีความฉูดฉาด ขัดแย้งกับอาคารที่มีอยู่แต่ดั้งเดิม ผลของการพัฒนาเปลี่ยนแปลงของอำเภอเป็นตัวเร่งให้เกิดรูปแบบของอาคารบ้านเรือน สภาพภูมิทัศน์ได้เปลี่ยนไปในรูปแบบสมัยใหม่ สภาพบ้านเรือนและอาคารต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองขุนยวมแม้ว่าจะทรุดโทรมทางกายภาพไปตามกาลเวลา จำเป็นต้องอาศัยการปรับปรุงซ่อมแซมเพื่ออนุรักษ์ บูรณะอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และควบคุมอาคารที่เกิดขึ้นใหม่ การขาดการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมของพื้นที่เหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม และคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีมานานจะถูกลดคุณค่าลง และหากไม่มีการวางแผนหรือแนวทางในการสร้างภูมิทัศน์ที่เหมาะสมก็จะส่งผลให้ คุณค่า ความสวยงามของเมืองขุนยวมค่อยๆ สูญหายไป เหมือนพื้นที่เมืองที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่งในประเทศไทย ที่แนวทางการพัฒนาความเจริญแบบใหม่เข้าไปครอบงำแทนที่อย่างรวดเร็ว และเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาของเมืองได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ต่อไป คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาแนวทางการสร้างภูมิทัศน์ของเมืองขุนยวม ตั้งแต่ลักษณะทางกายภาพ ตลอดจนจนถึงนโยบายการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ที่เกิดจากหน่วยงานบริหารท้องถิ่นและแนวคิดของคนในพื้นที่ เพื่อหาแนวทางการสร้างภูมิทัศน์เมืองอย่างเหมาะสม ตามหลักแนวคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์ของเมือง และการพัฒนาพื้นที่เชิงปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้อำเภอขุนยวมแสดงถึงลักษณะของความเป็นเมืองน่าอยู่ น่าเยี่ยมชมทั้งจากคนในพื้นที่เองและผู้ที่มาเยี่ยมชมเยือน

อำเภอแม่สะเรียง เป็นอีกอำเภอหนึ่ง มีพื้นที่ทั่วไปเป็นป่าเขาสูงสลับ ซับซ้อน คิดเป็นร้อยละ 82 ของพื้นที่ทั้งหมด ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำยวม จากลักษณะของพื้นที่นี้ส่งผลให้เขตบ้านดงสังัด ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นบริเวณที่พบซากดึกดำบรรพ์ เป็นเส้นทางลำลองที่สามารถใช้เดินและใช้พาหนะบางประเภท เช่น

รถจักรยานยนต์วิบาก รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อเดินทางขึ้นไปได้นั้น ลักษณะของซากดึกดำบรรพ์ที่พบเป็นหินปูนที่ไหลพันดินรูปร่างต่าง ๆ ด้านบนของหินไหลทุกก้อนจะพบลักษณะผิวดูขรุขระเป็นหลุมตื้น ๆ ที่เกิดจากร่องรอยของน้ำฝนที่ตกชะลงมา และตามปรากฏการณ์ธรรมชาติที่สร้างสรรออกมาเพื่อให้ผู้พบเห็นได้ประทับใจ คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาแนวทางการสร้างภูมิทัศน์ธรรมชาติของซากดึกดำบรรพ์ ตั้งแต่ลักษณะทางกายภาพ ตลอดจนถึงแนวนโยบายการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ที่เกิดจากความร่วมมือ และประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานบริหารท้องถิ่น และแนวคิดของคนในพื้นที่ เพื่อหาแนวทางการสร้างภูมิทัศน์ของธรรมชาติที่เหมาะสม ตามหลักทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสภาพภูมิทัศน์ธรรมชาติ และการพัฒนาพื้นที่เชิงปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้อำเภอแม่สะเรียงแสดงถึงลักษณะของแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยว น่าเยี่ยมชมทั้งจากคนในพื้นที่เองและผู้ที่มาเยี่ยมชมต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวนโยบายและแผนพัฒนา ตลอดจนแนวทางปฏิบัติการตามโครงการต่างๆ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีผลต่อการสร้างภูมิทัศน์เมืองและธรรมชาติของพื้นที่ทั้งสอง
2. เพื่อศึกษาทรัพยากรทางศิลปสถาปัตยกรรม แหล่งซากดึกดำบรรพ์ รวมทั้งองค์ประกอบอื่นๆ ในพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการสร้างสภาพแวดล้อมโดยรวมของพื้นที่ที่ดี และมีศักยภาพในการนำมาสร้างภูมิทัศน์ที่สวยงาม
3. เพื่อหาแนวทางในการสร้าง และปลูกจิตสำนึกของคนในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่อทรัพยากรทางภูมิทัศน์ โดยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและอยู่บนพื้นฐานการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
4. เพื่อจัดทำแผนในการสร้างภูมิทัศน์เมืองขุนยวม และภูมิทัศน์ธรรมชาติของอำเภอแม่สะเรียง ที่สอดคล้องกับความรู้และความเข้าใจข้างต้น และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในการสร้างภูมิทัศน์ที่ดีต่อไป

3. แผนการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินงานวิจัย แบ่งเป็นช่วงในการดำเนินงานได้ดังนี้ ช่วงที่ 1 การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นที่ ช่วงที่ 2 การสำรวจภาคสนาม ช่วงที่ 3 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ ซึ่งในทั้งสามช่วงนี้จะมีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ และสรรหาความร่วมมือในการทำงานควบคู่ไปด้วย และช่วงที่ 4 จัดกิจกรรมโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสรุปผล เพื่อสรุปผลที่ได้ เพื่อสร้างแนวทางในการจัดทำแผนในการสร้างภูมิทัศน์เมืองและภูมิทัศน์ธรรมชาติ และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการโครงการฉบับสมบูรณ์

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับหลังสิ้นสุดโครงการ

1. ทำให้ได้แนวทางปฏิบัติการตามโครงการต่างๆ ขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นอำเภอขุนยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีผลต่อการสร้างภูมิทัศน์ของเมืองและธรรมชาติ
2. ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรทางศิลปสถาปัตยกรรม แหล่งซากดึกดำบรรพ์ รวมทั้งพื้นที่โดยรอบที่มีความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมของพื้นที่ ที่มีความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมของแต่ละอำเภอ
3. ประชาชนในพื้นที่มีจิตสำนึกต่อพื้นที่ อันมีผลต่อการภูมิทัศน์เมืองขุนยวมและภูมิทัศน์ธรรมชาติของอำเภอแม่สะเรียง จากการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและอยู่บนพื้นฐานการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
4. ทำให้ได้แผนในการสร้างภูมิทัศน์เมืองขุนยวมและภูมิทัศน์ธรรมชาติของอำเภอแม่สะเรียงที่สอดคล้องกับความรู้และความเข้าใจข้างต้นและสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมต่อการสร้างภูมิทัศน์ที่ดีต่อไป

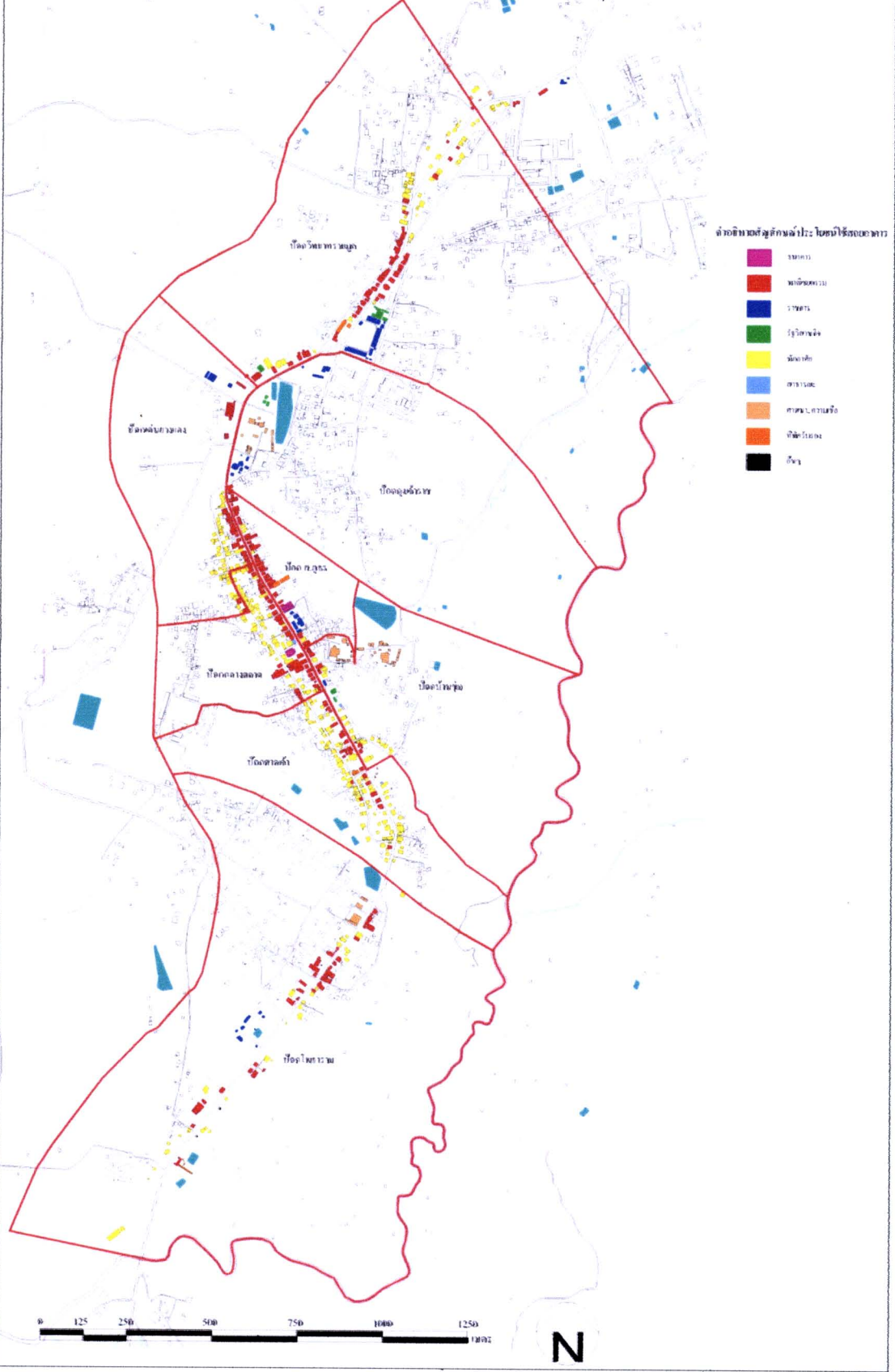
5. พื้นที่ที่ 1 อำเภอชุมชวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

แนวทางในการสร้างภูมิทัศน์เมืองชุมชวม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เมืองชุมชวมเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงทางด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลของการเติบโตทางด้านการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจการค้า ทำให้ทิศทางการพัฒนาเมืองเป็นไปในรูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมดั้งเดิมของพื้นที่โดยรวม รวมถึงวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมในท้องถิ่น ส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเมืองชุมชวม ดังนั้นการที่จะทำการรักษาภูมิทัศน์เมืองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเมืองชุมชวม จำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง และสร้างภูมิทัศน์เมืองโดยศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพของเมือง โดยงานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับจินตภาพของเมือง และแนวคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์เมืองมาทำการศึกษาวิเคราะห์ภูมิทัศน์เมืองชุมชวม

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษหาพื้นที่ต้นแบบเพื่อทำการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองชุมชวม โดยการกำหนดประเด็นสำคัญทางภูมิทัศน์เมือง ได้แก่ ประเด็นทางด้านธรรมชาติ และประเด็นความเป็นเมือง ร่วมกับการวิเคราะห์องค์ประกอบทางจินตภาพของเมืองชุมชวม เพื่อให้ได้พื้นที่ต้นแบบ ในการเสนอแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองชุมชวม ออกเป็น 2 พื้นที่คือ พื้นที่ภูมิทัศน์เมืองชุมชวมบนเส้นทางหลักที่มีลักษณะเป็นชุมชนที่รายล้อมด้วยทัศนียภาพทางธรรมชาติ และพื้นที่ภูมิทัศน์เมืองชุมชวมบนเส้นทางหลักที่มีลักษณะเป็นชุมชนเมืองย่านการค้า หลังจากได้พื้นที่ต้นแบบ ทำการวิเคราะห์ลำดับของการรับรู้ทางภูมิทัศน์เมืองในแต่ละช่วงถนนของการเคลื่อนที่ในพื้นที่ต้นแบบ เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแต่ละช่วงของพื้นที่ดังกล่าว

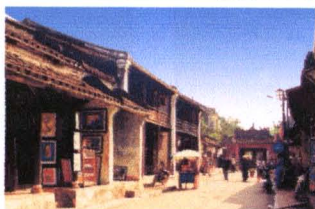
แผนที่แสดงทรัพยากรภูมิทัศน์ประเภทศิลปสถาปัตยกรรมด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินของเมืองขุนยวม

จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบทางจินตภาพที่สำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองขุนยวม คือ เส้นทางที่เป็นแกนหลักของเมือง โดยมีขอบเขตของเมืองเป็นพื้นที่ทำนา แม่น้ำยวม และแนวเทือกเขาที่แสดงออกถึงความเป็นธรรมชาติ และย่านการค้าหลักของเมืองที่มีกลุ่มอาคารพื้นถิ่นที่เรียงตัวไปตามแนวดถนนแกนหลัก ที่แสดงออกถึงความเป็นเมือง ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละพื้นที่ต้นแบบ งานวิจัยนี้ได้ทำการวิเคราะห์ลำดับของการรับรู้ทางภูมิทัศน์ของการเคลื่อนที่ในพื้นที่ต้นแบบตามเส้นทางหลักของเมืองจากทิศใต้ขึ้นไปยังทิศเหนือ พบว่าในแต่ละลำดับของการรับรู้ทางภูมิทัศน์จะมีองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ในแต่ละช่วงที่แตกต่างกันไป ดังนั้นแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองขุนยวมคือการปรับปรุงภูมิทัศน์ในภาพรวมโดยปรับปรุงองค์ประกอบทางจินตภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของเมือง และในระดับย่อยได้แก่การปรับปรุงองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ที่สำคัญของแต่ละช่วงลำดับทางภูมิทัศน์ ซึ่งจะสร้างภูมิทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละช่วงถนนโดยมีความสัมพันธ์กับภูมิทัศน์ในภาพรวม เพื่อให้ได้ภูมิทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองขุนยวมสร้างจินตภาพของเมืองให้แก่ผู้พบเห็น

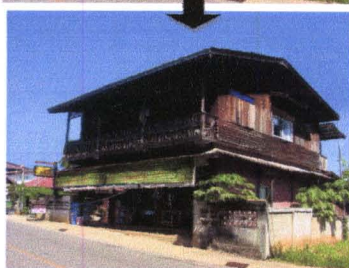
ภาพตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงทางภูมิทัศน์ (กรณีศึกษา เมืองอัมพวา)

ภาพตัวอย่างเมืองที่ได้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ (เมือง Vagan ฟิลิปปีนส์ เมือง Hoian เวียดนาม และเมือง Kurashiki ญี่ปุ่น จากซ้ายไปขวา)

ตัวอย่าง การเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงหลังจากที่ได้ทำการปรับปรุงภูมิทัศน์

(ภาพบน ก่อนการปรับปรุง ภาพล่าง หลังปรับปรุง)

การจำลองภูมิทัศน์เมืองขุนยวมบางส่วนที่ได้รับการปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อให้ประชาชน หน่วยงานราชการ ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และนำเสนอแนวคิดในการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่เมืองขุนยวม

ตัวอย่างการนำเสนอการสร้างภูมิทัศน์เมืองขุนยวม และการสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานวิจัย โดยการยกตัวอย่างเมืองที่ให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิทัศน์เมือง กับเมืองที่ละเลย

การสร้างความรู้เข้าใจในระดับ หน่วยงานราชการ และผู้นำชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับเมืองขุนยวม

การสร้างความรู้เข้าใจในระดับสมาชิกชุมชน เพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่เมืองขุนยวม และปัญหาที่เกิดขึ้น

การนำเสนอแนวทางการสร้างภูมิทัศน์เมืองให้แก่ประชาชนเมืองขุนยวม

การนำเสนอ และสร้างความรู้เข้าใจเกี่ยวกับภูมิทัศน์เมืองให้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่เมืองขุนยวม

ตารางสรุปโครงสร้างของการดำเนินงานวิจัย

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการมา	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
เพื่อจัดทำแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองขุนยวมที่สอดคล้องกับ แผนนโยบาย และ แผนพัฒนา แนวทางปฏิบัติการตามโครงการต่างๆ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีผลต่อการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมต่อการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่ดีของเมืองขุนยวมต่อไป	-ศึกษาข้อมูลภาพสนามประกอบด้วย การศึกษา ภาพรวมของพื้นที่ องค์ประกอบทางภูมิทัศน์ของเมือง และรับฟังการดำเนินงาน ปัญหาของเมืองที่เกิดขึ้น จากหน่วยงาน และผู้อยู่อาศัยภายในพื้นที่ -วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเขตพื้นที่เฉพาะเพื่อเสนอเป็นพื้นที่ต้นแบบที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองขุนยวม โดยนำแนวคิดจินตภาพเมืองมาทำการวิเคราะห์ -เสนอแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง โดยการวิเคราะห์ภูมิทัศน์ ภายในเขตพื้นที่เฉพาะที่ได้กำหนดให้เป็นพื้นที่ต้นแบบ	ในระหว่างการทำเนิงานวิจัย ได้ทำการสำรวจ สอบถาม และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การสร้างภูมิทัศน์เมืองให้แก่ ประชาชนในพื้นที่ โดยการประชุมประชาคม เพื่อให้ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจ เห็นประโยชน์ของการศึกษา และให้ข้อมูลของเมืองขุนยวมทางด้านต่างๆ	เสนอแผนในการสร้างภูมิทัศน์เมืองขุนยวม ให้แก่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์เมืองขุนยวม ได้แก่ เทศบาลตำบลขุนยวม เพื่อดำเนินการในส่วนของภาครัฐ ในส่วนของประชาชน ผลของการสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวทางการสร้างภูมิทัศน์เมือง ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวในการดำรงรักษาเอกลักษณ์ทางภูมิทัศน์ของเมืองขุนยวม และบางส่วนของแผนการสร้างภูมิทัศน์ ประชาชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตัวเอง

6. พื้นที่ที่ 2 อำเภอแม่สะเรียง

แนวทางในการออกแบบภูมิทัศน์อุทยานหินยุคออร์โดวิเซียน (443 – 488 ล้านปี) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวใน
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โครงการออกแบบภูมิทัศน์อุทยานหินยุคออร์โดวิเซียน (443 – 488 ล้านปี) ในอำเภอแม่สะเรียงเพื่อส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นโครงการออกแบบด้วยกระบวนการวิจัย โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อสร้างแนวทางใน
การใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติจากซากดึกดำบรรพ์ รวมทั้งทรัพยากร และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่พบในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์
สูงสุด ไม่เพียงแต่เป็นการพัฒนาเชิงกายภาพเท่านั้น แต่กระบวนการทำงานยังให้ความสำคัญกับการปลูกฝังจิตสำนึกของ
ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และทุกคนที่มีส่วนร่วมกับโครงการ ให้มีความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของการใช้ และดูแลรักษา
ทรัพยากรทางธรรมชาติ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน
ท้องถิ่น และผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ รวมทั้งเป็นการสร้างตัวอย่างการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่าง
ถูกต้องเหมาะสมให้กับโครงการพัฒนาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งการดำเนินงานวิจัยจะแบ่งขั้นตอนการทำงานเป็นสี่
ขั้นตอนหลักคือ ขั้นตอนการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลของพื้นที่ ขั้นตอนการสำรวจภาคสนาม ขั้นตอนการวิเคราะห์
ข้อมูล และการจัดการประชุมระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสรุปผล และขั้นตอนการออกแบบการปรับปรุงภูมิทัศน์
เนื่องจากการดำเนินงานเป็นกระบวนการวิจัยเพื่อออกแบบสำหรับการพัฒนาพื้นที่ในเชิงปฏิบัติ นอกเหนือจากขั้นตอนการ
ทำงานตามหลักกระบวนการวิจัยที่ได้กล่าวไปในข้างต้นแล้ว คณะทำงานได้มีการทำงานเพิ่มเติมในส่วนของขั้นตอนการ
ติดตามผล และให้คำปรึกษาระหว่างกระบวนการทำงานปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้กับพื้นที่ด้วย

ขั้นตอนดำเนินการ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เป็นการศึกษาข้อมูลทางกายภาพที่เกี่ยวข้อง
ตั้งแต่ในระดับจังหวัดเข้าสู่ ระดับอำเภอ และตำบล โดยข้อมูลทางกายภาพจะเป็นการศึกษาในเรื่องบริบทของพื้นที่ ซึ่ง
พบว่าแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ มีความสอดคล้องกันในเรื่องของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการดูแลรักษา
สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และจากการสำรวจบริบทของพื้นที่พบว่าพื้นที่มีศักยภาพและความเหมาะสมในการพัฒนา
ในแนวทางที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ ซึ่งพื้นที่โครงการในปัจจุบันตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ในความดูแล
รับผิดชอบของ สำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์เขต 16 แม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียงจังหวัด แม่ฮ่องสอน ครอบคลุมเนื้อที่
ประมาณ 15 ไร่

พื้นที่โครงการหลังสำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์เขต 16 แม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากการสำรวจพื้นที่โครงการ สภาพพื้นที่โครงการมีลักษณะทางธรณีเป็นภูเขาหิน มีความลาดชัน มีต้นไม้ปกคลุม อยู่หนาแน่น มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และยังมีความหลากหลายของพันธุ์ไม้พื้นถิ่น มีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ และธรณีวิทยา โดยการปรับปรุงพื้นที่บางส่วนในโครงการ เพื่อสร้างอาคารสำหรับรองรับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น และจากคำบอกเล่าของพระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในพื้นที่ ยังทราบว่าในบางโอกาสยังมีนักเรียนจากโรงเรียนในเขตอำเภอแม่สะเรียงมาเยี่ยมชม และทำกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับธรรมชาติในพื้นที่อยู่เสมอๆ นอกจากการสำรวจพื้นที่โครงการแล้ว ยังได้ทำการสำรวจรูปแบบของสถาปัตยกรรมในพื้นที่ชุมชนใกล้เคียง เพื่อค้นหาลักษณะเฉพาะของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ ทั้งในด้านการออกแบบพื้นที่ใช้สอยอาคาร และการประยุกต์ใช้วัสดุธรรมชาติที่หาได้จากท้องถิ่น ในการสร้างอาคารที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล นำไปสู่การออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์โครงการ อาคารภายในโครงการ และองค์ประกอบทั้งหมดในพื้นที่ โดยการจัดประชุมร่วมกับนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อตกลงถึงแนวทางการพัฒนาโครงการจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ทั้งในเรื่องของความสัมพันธ์กับแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ ผลการสำรวจพื้นที่โครงการ ความเหมาะสมของกิจกรรมที่ควรจัดให้มีในโครงการ ศักยภาพของพื้นที่ในด้านต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นผู้เข้าประชุม เพื่อนำไปกำหนดกิจกรรมทั้งหมดที่ควรจะมีในโครงการ ซึ่งจะส่งผลถึงความต้องการในการก่อสร้างอาคารสำหรับรองรับกิจกรรม รวมทั้งความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุแต่ละประเภทในการก่อสร้างอาคารและองค์ประกอบแต่ละส่วน รวมทั้งแนวทางในการออกแบบรูปทรงของอาคารและบรรยากาศที่เป็นภาพรวมของโครงการ

การประชุมร่วมกับนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานต่าง ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

จากข้อสรุปร่วมกันในเรื่องความต้องการพื้นที่ใช้สอย และทิศทางการพัฒนาโครงการ ผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบองค์ประกอบโครงการเบื้องต้นในรูปแบบทัศนียภาพจำลอง และทำการนำเสนอต่อผู้มีส่วนร่วมกับโครงการทั้งหมด เพื่อให้เกิดภาพความเข้าใจในกายภาพภาพของการพัฒนาโครงการในทิศทางเดียวกัน และยังใช้กระบวนการนำเสนอเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อพัฒนารูปแบบองค์ประกอบในการปรับปรุงภูมิทัศน์โครงการร่วมกัน จากข้อสรุปของการประชุม ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับรูปแบบขององค์ประกอบโครงการตามคำแนะนำ และทำการออกแบบรายละเอียดในส่วนต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อจัดทำแบบก่อสร้าง และมอบให้หน่วยงานรับผิดชอบของอำเภอแม่สะเรียง เพื่อทำการว่าจ้างผู้รับเหมาก่อสร้างโครงการ และดำเนินการก่อสร้างต่อไป

ภาพจำลองอาคารนิทรรศการ และบรรยากาศของโครงการ

หลังจากกระบวนการศึกษาข้อมูล สำรวจพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูล และการออกแบบการปรับปรุงพื้นที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว ระหว่างกระบวนการก่อสร้างโครงการผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจ และให้คำปรึกษาระหว่างกระบวนการก่อสร้าง ตามความเหมาะสมของระยะเวลาในการก่อสร้างแต่ละช่วง ซึ่งการดำเนินงานมีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบหลายส่วนของโครงการให้สอดคล้องกับข้อจำกัดด้านงบประมาณ ระยะเวลาการดำเนินงาน และวัสดุในการก่อสร้างที่หาได้ในพื้นที่อำเภอแม่สะเรียง ปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถปรับแก้ให้เหมาะสมได้ ด้วยการประสานความร่วมมือของทุกฝ่าย และในการดำเนินการในอนาคตจะต้องมีการประสานงาน แลกเปลี่ยนข้อมูล และหาข้อสรุปในแนวทางการแก้ปัญหาระหว่างผู้มีส่วนร่วมมากขึ้น

การสำรวจระหว่างกระบวนการก่อสร้างโครงการ

ตารางสรุปโครงสร้างของการดำเนินงานวิจัย

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
1. เพื่อศึกษาแนว นโยบายและ แผนพัฒนา ตลอดจนแนวทาง ปฏิบัติการ ตามโครงการต่างๆ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีผลต่อ การสร้างภูมิทัศน์ธรรมชาติของ พื้นที่	-รวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจาก แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษา รวมทั้ง แผนพัฒนา แผนยุทธศาสตร์ ของจังหวัด อำเภอ องค์การ บริหารส่วนตำบล และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ที่ เกี่ยวข้องกับพื้นที่วิจัย	-รวบรวมและศึกษาข้อมูล แผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง รวมทั้งค้นคว้าข้อมูลจาก เอกสารที่เกี่ยวข้องจากแหล่งอื่น ๆ	-เข้าใจแผนพัฒนาของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในทุกระดับ รวมทั้ง มองเห็นความสัมพันธ์ของแผนการ พัฒนาในประเด็นต่าง ๆ เพื่อเป็น แนวทางหลักของการพัฒนาพื้นที่
2. เพื่อสร้างแนวทางในการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติจากภาคัก ดำบรรพ์ รวมทั้งทรัพยากร และ องค์ประกอบอื่นๆที่พบในพื้นที่ ที่ มีศักยภาพ และความสำคัญต่อ การสร้างสภาพแวดล้อมโดยรวม ของพื้นที่ ให้เกิดเป็นภูมิทัศน์ ธรรมชาติที่สวยงาม	-สำรวจภาคสนาม โดยการ สังเกต สัมภาษณ์ และสำรวจ พื้นที่ เพื่อค้นหาทรัพยากรที่มีอยู่ ในพื้นที่ที่จะนำมาพัฒนา รวมทั้งลักษณะทางศิลปะ สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรม ภายในพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลใน การออกแบบ วางผัง องค์ประกอบในพื้นที่ต่างๆ ซึ่ง จะเป็นส่วนหนึ่งของภูมิทัศน์ของ พื้นที่	-สำรวจภาคสนามในพื้นที่ร่วมกับ ผู้เชี่ยวชาญทางธรณีวิทยา สำนักงานป่าไม้ และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง -สัมภาษณ์ และรับฟังความ คิดเห็นจากผู้ได้รับผลกระทบจาก การสร้างโครงการ -การสำรวจภาคสนามในบริเวณ ชุมชนที่ใกล้เคียงเพื่อศึกษา รูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	-เข้าใจสภาพแวดล้อมของโครงการ รวมทั้งศักยภาพของพื้นที่ในด้าน ธรณีวิทยา และด้านป่าไม้ จาก คำอธิบายของผู้เชี่ยวชาญ และเกิด ความเข้าใจแนวทางและวิธีการ นำเสนอนิทรรศการที่เหมาะสมกับการ รับรู้ของคนในแต่ละวัย -รับทราบความคิดเห็นจากผู้ได้รับ ผลกระทบจากการสร้างโครงการและ ได้สื่อสารข้อมูลที่ถูกต้องของโครงการ ให้กับผู้ได้รับผลกระทบ เกิดความ เข้าใจและสนับสนุนโครงการ -เรียนรู้การใช้วัสดุธรรมชาติใน สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และนำมาปรับใช้ กับโครงการ
3. เพื่อหาแนวทางในการสร้าง และ ปลูกจิตสำนึกของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง และผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ อันมีผลต่อการสร้าง และรักษา ภูมิทัศน์ธรรมชาติของพื้นที่ศึกษา ให้คงอยู่ตลอดไป โดยการกระตุ้น ให้เกิดการมีส่วนร่วมบนพื้นฐาน การทำงานที่สอดคล้องกับ ความ ต้องการของหน่วยงาน และผู้อยู่ อาศัยในพื้นที่	-จัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อทำการชี้แจงในการ ดำเนินการของโครงการ	-การประชุมร่วมกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง -การสำรวจพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม ของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทาง ธรณีวิทยา และเจ้าหน้าที่ หน่วยงานท้องถิ่นทุกระดับ เพื่อ สร้างให้เกิดการแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นเกี่ยวกับพื้นที่ และได้รับรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรในพื้นที่ จากนักวิชาการต่างๆร่วมกัน	-เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล และความ คิดเห็นเกี่ยวกับพื้นที่โครงการ ระหว่าง นักวิชาการในแขนงต่าง ๆ รวมทั้งผู้ ปฏิบัติการในระดับต่าง ๆ ที่ดูแล รับผิดชอบพื้นที่ ทำให้เกิดความ ตระหนักถึงคุณค่าของพื้นที่ มากขึ้น ทั้งในด้านสถาปัตยกรรม ธรรมชาติ และธรณีวิทยา

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับตลอดโครงการ
4. เพื่อสร้างแนวทางในการสร้างภูมิทัศน์ธรรมชาติของพื้นที่ศึกษาที่สอดคล้องกับเงื่อนไข ปัจจัย จุดมุ่งหมาย ที่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในการสร้างภูมิทัศน์ที่ดีให้เกิดขึ้น	-วิเคราะห์บทบาท และการมีส่วนร่วมในการทำงานด้านการสร้างภูมิทัศน์ธรรมชาติของพื้นที่จากแผนพัฒนาพื้นที่ของหน่วยงานระดับต่างๆ -วิเคราะห์ลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติต่างๆที่พบในพื้นที่ เอกลักษณะของความ เป็นเมืองและธรรมชาติของพื้นที่ ลักษณะและคุณค่าของศิลป สถาปัตยกรรม และ องค์ประกอบทางกายภาพอื่นๆ ในพื้นที่ ที่สามารถนำมา ประยุกต์ใช้ในการวางแผน ออกแบบอาคารต่างๆให้กับพื้นที่ศึกษาได้ -สรุปผล และดำเนินการ ออกแบบและวางแผนให้กับพื้นที่	-ดำเนินการออกแบบวางแผนให้กับพื้นที่ จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้วิเคราะห์ร่วมกัน ตั้งแต่แนวทางการออกแบบโครงการ บนความ สอดคล้องของแผนพัฒนาในระดับ ต่าง ๆ การออกแบบการจัดการพื้นที่ จัดทำแบบก่อสร้างทาง สถาปัตยกรรม และองค์ประกอบ ในพื้นที่ การให้คำปรึกษา และ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่าง การก่อสร้าง - ให้คำแนะนำการพัฒนาโครงการ ในลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่นๆ ของอำเภอแม่สะเรียง เช่น โครงการพัฒนาน้ำพุร้อนแม่อุ้ม ลอง	-ภูมิทัศน์ธรรมชาติที่สอดคล้อง เหมาะสมกับโครงการได้รับการ พัฒนาขึ้นมาจริง รวมทั้งอาคารและ องค์ประกอบอื่น สำหรับรองรับการใช้ สอยในอนาคต ในฐานะแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของอำเภอแม่ สะเรียง และจังหวัดแม่ฮ่องสอน

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นต้นทุนที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยว แต่การใช้ทรัพยากรเหล่านี้เพื่อเป็นจุดขายของการท่องเที่ยววันวันจะยิ่งร่อยหรอ และเสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ ถ้าขาดการจัดการที่ดี ขณะเดียวกันยังมีทรัพยากรอีกมากที่ยังไม่ได้รับการบุกเบิก ปรับปรุง หรือพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว งานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาการใช้ และบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างภูมิทัศน์ที่สวยงาม ใช้ประโยชน์ได้ และสอดคล้องกับทรัพยากรที่รอการพัฒนาของพื้นที่วิจัยสองแห่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอนคือ ที่อำเภอขุนยวม และอำเภอแม่สะเรียง ในพื้นที่แรก อำเภอขุนยวม การวิจัยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนา และใช้ทรัพยากรทางภูมิทัศน์ จากทรัพยากรทางศิลปสถาปัตยกรรม และธรรมชาติโดยรอบพื้นที่ของเมืองขุนยวม เพื่อสร้างภูมิทัศน์เมืองที่เป็นเอกลักษณ์ให้แก่เมืองขุนยวม และในพื้นที่ที่สอง อำเภอแม่สะเรียง การบุกเบิกค้นพบซากดึกดำบรรพ์ เมื่อไม่นานนี้ และยังไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ทำให้พื้นที่ยังรอการพัฒนา ในการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติทั้งซากดึกดำบรรพ์ พันธุ์ไม้ และลักษณะทางธรณี ที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ ท่ามกลางภูมิทัศน์ที่สวยงาม ทั้งจากธรรมชาติของพื้นที่ และองค์ประกอบสิ่งปลูกสร้าง ที่ได้รับการออกแบบวางผังขึ้น

ในพื้นที่แรก การสร้างภูมิทัศน์เมืองให้กับเมืองขุนยวม อาศัยต้นทุนจากทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีทิวทัศน์ที่สวยงามของแนวทิวเขา ดงป่า ลำน้ำยวม ทุ่งนา เนินดิน และสระน้ำ ที่ตั้งกระจายกระจายอยู่รายรอบพื้นที่ และทรัพยากรทางศิลปสถาปัตยกรรมเช่น วัดโบราณต่างๆ อาคารเรือนแถว บ้านไม้เก่า ศาลเจ้า อนุสาวรีย์ และอื่นๆ ที่ตั้งรายเรียงอยู่ตามแนวทางหลวงหมายเลข 108 แม่สะเรียง-แม่ฮ่องสอน ผนวกเข้าด้วยกันโดยอาศัยความลาดชันจากความสูงต่ำของระดับความสูงที่ไม่เท่ากันตามการสัญจรไปตามทางหลวงหมายเลข 108 ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของมุมมองที่มีต่อภูมิทัศน์เมืองไปตลอดเส้นทาง โดยทางหลวงหมายเลข 108 จะวิ่งผ่านใจกลางเมืองขุนยวม ทำให้ผู้ที่มาถึงเมืองขุนยวมจะต้องสัญจรผ่าน และมองเห็นภูมิทัศน์เมืองที่พยายามสร้างขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น การปรับปรุงภูมิทัศน์ตามแนวถนนสาย 108 จึงถูกให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกจากพื้นที่ของเมืองทั้งหมด การวิจัยจะทำการสำรวจทรัพยากรทั้งสองประเภท ที่มีอยู่ในพื้นที่ว่าเป็นทรัพยากรประเภทใด ตั้งอยู่และกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ในลักษณะใด จากนั้นจึงนำมาประเมินศักยภาพของทรัพยากรเหล่านั้น ว่ามีความสำคัญอย่างไรต่อภูมิทัศน์เมืองตามทฤษฎีจินตภาพเมือง การทำงานจะมีการประสานความร่วมมือ และสร้างความเข้าใจในการทำงานระหว่างคณะวิจัย เทศบาลตำบลขุนยวม และผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ ผ่านการประชุม และประชาคมในระดับต่างๆ โดยใช้สถานที่ที่เหมาะสมกับเนื้อหาในการประชุม หรือการประชุมในครั้งนั้นๆ เช่น ที่ทำการเทศบาลตำบลขุนยวม วัดต่างๆ ในชุมชน ที่ทำการป้อม บ้านผู้นำป้อม หรือสถานที่สาธารณะอื่นๆ ของชุมชน ในการทำความเข้าใจกับผู้อยู่อาศัยในพื้นที่จะกระทำโดยการอธิบายถึงศักยภาพของเมืองขุนยวม ที่มีต้นทุนในการพัฒนาภูมิทัศน์เมืองที่มีเอกลักษณ์อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการทำงานสามารถเริ่มได้ทั้งจากหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบพื้นที่ และจากผู้อยู่อาศัยในเมืองเอง โดยเริ่มจากหน้าบ้านของตนเองที่สามารถปรับปรุงให้มีภูมิทัศน์ที่สวยงามขึ้นได้ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การใช้สีทาอาคาร และใช้วัสดุที่สอดคล้องกับสภาพโดยรวมของเมือง การลดใช้ผ้าใบบังแดดที่มีโฆษณาแฝง

หรือการปลูกต้นไม้ และปรับปรุงรั้วบ้านให้สวยงาม โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น การอธิบายจะพยายามให้เกิดความเข้าใจโดยง่าย โดยการยกตัวอย่างเมืองที่ปล่อยปละละเลย และเมืองที่ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงภูมิทัศน์ งานวิจัยได้สร้างแนวทางในการสร้างภูมิทัศน์ให้กับเมืองขุนยวม โดยเฉพาะภูมิทัศน์ที่มองเห็นไปตามแนวเส้นทางสัญจรหลักของเมือง โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ ภูมิทัศน์เมืองที่มีลักษณะเป็นชุมชนการค้า และภูมิทัศน์เมืองที่มีลักษณะเป็นชุมชนที่รายล้อมด้วยทัศนียภาพธรรมชาติ

ในพื้นที่ที่สอง การสร้างภูมิทัศน์ธรรมชาติให้กับอุทยานหินยุคออร์โดวิเซียน ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภายใต้การดูแลของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 แม่สะเรียง รอบนอกตัวเมืองแม่สะเรียงไปทางทิศใต้ ซึ่งได้มีการค้นพบซากดึกดำบรรพ์ในปี พ.ศ. 2551 และยังไม่เป็นที่รับรู้ของคนทั่วไป ทางหน่วยงานท้องถิ่นต่างๆ ที่รับผิดชอบพื้นที่ จึงต้องการที่จะพัฒนาพื้นที่จากทรัพยากรที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นซากดึกดำบรรพ์ พันธุ์ไม้ และลักษณะทางธรณี โดยการสร้างองค์ประกอบทางพื้นที่ให้สอดคล้องเพิ่มเติมตามวัตถุประสงค์ของการใช้พื้นที่ในอนาคต เพื่อสร้างภูมิทัศน์ธรรมชาติที่เหมาะสมกับพื้นที่โครงการ ที่ต้องการให้เป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน การดำเนินงานในพื้นที่วิจัยนี้ อาศัยความร่วมมือระหว่างผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เช่น นักธรณีวิทยา นักวิชาการป่าไม้ นักปกครอง และเจ้าหน้าที่อื่นๆ อีกหลายฝ่าย ในการกำหนดแนวทางร่วมกันถึงการใช้ประโยชน์พื้นที่ในอนาคต การสำรวจภาคสนาม การกำหนดเส้นทางเดินชมธรรมชาติที่สัมพันธ์กับการกระจายตัวของทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ในพื้นที่ การกำหนดลักษณะหน้าที่ให้สอดคล้องของอาคาร และองค์ประกอบที่จะจัดสร้างขึ้นในพื้นที่ และการกำหนดรูปแบบของอาคาร รวมทั้งการบริหารจัดการอาคาร และพื้นที่ทั้งหมดของโครงการเมื่อได้รับพัฒนาเสร็จสิ้นแล้ว จากข้อสรุปของการทำงานร่วมกับหน่วยงานหลายฝ่าย รวมทั้งผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ได้ข้อสรุปในการทำงานที่จะพัฒนาโครงการ และสร้างภูมิทัศน์ธรรมชาติที่ดีเกิดขึ้น โดยการสร้างอาคารต่างๆ เช่น อาคารนิทรรศการสำหรับแสดงทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ที่พบในพื้นที่ และเป็นแหล่งข้อมูลของการเรียนรู้ธรรมชาติในพื้นที่ ธรรมชาติสำหรับใช้เป็นพื้นที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาสำหรับพระสงฆ์ ซึ่งพำนักอยู่ในพื้นที่ก่อนที่จะมีการพัฒนา และสำหรับการประกอบกิจกรรมกลุ่มสำหรับนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนที่เข้ามาศึกษาธรรมชาติในพื้นที่ และองค์ประกอบอื่นๆ ในพื้นที่เช่น ทางเดินชมซากดึกดำบรรพ์ และพันธุ์ไม้ ลานจอดรถ ป้ายบอกทาง ไฟสนาม และหอชมยอดไม้ โดยการออกแบบอาคาร และภูมิทัศน์จะพยายามให้เกิดความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติของพื้นที่ และใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น การทำงานได้รับการประสานงานด้านงบประมาณจากรัฐ และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการเป็นอย่างดี ทำให้โครงการสามารถพัฒนาเป็นรูปธรรมได้ตามแนวทางที่วางแผนไว้ นอกจากนี้ในการดำเนินงานวิจัย ยังได้ทำการพัฒนาภูมิทัศน์ให้กับพื้นที่น้ำพุร้อนแม่อุ้มลอง ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอแม่สะเรียงเช่นเดียวกัน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่ให้เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย และมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับพื้นที่วิจัย ที่ได้รับการพัฒนาเป็นอุทยานหินยุคออร์โดวิเซียน โครงการพัฒนาน้ำพุร้อนแม่อุ้มลองได้รับการพัฒนาไปตามแผนที่ตั้งไว้ โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งที่พัก บ่ออาบ น้ำอุ่น แขน้ำอุ่น ทั้งในร่ม และกลางแจ้ง ตามมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนที่ดี ซึ่งจะทำให้พื้นที่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนตอนล่าง มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ได้รับการพัฒนามาจากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ และสามารถมาเยี่ยมชมได้ตลอดทั้งปี

Maehongson is a mountainous province in northern Thailand and a famous destination for tourists attracted by natural scenery and distinctive culture. The province have utilized these resources for promoting tourism for many decades while a lack of good management made them degenerated. However there are still many resources in the province waiting for exploring and developing with well planned management for new tourist attractions. *This research deals with two resources founded in the existing locations of Amphur Khun Yuam and Amphur Maesariang to create good landscape for the sites corresponding to provincial and local development plans for sustainable use in tourism.* The first site is in the city of Khun Yuam where the architectural, cultural and natural elements can be developed for making a unique townscape. The second is at the natural reserved area outside the city of Maesariang. The fossils were found at the site surrounded by natural forest and distinctive geological features. The objective is to develop the site of these abundance natural resources into the learning center within beautiful natural landscape.

On the first research site of the city of Khun Yuam, the study uses the natural elements located around the city such as mountain ranges, woodland, the Yuam River, paddy fields, mounds and ponds; *architectural – cultural elements located along the main road No. 108 Maesariang – Maehongson such as old temples, shophouses, wooden houses, shrines and monuments, for creating unique townscape by employing the advantage of gradient of the main road No. 108 running through the city center.* By this reason, an area along the main road No. 108 received the first priority as a pilot site for building townscape of the city of Khun Yuam. The research made surveys of location and distribution of natural and architectural – cultural elements in the city area, and then evaluated their potentiality as elements for making townscape according to the concept of the image of the city. The study process sought for the cooperation with the local government offices and inhabitants by running meetings for making understanding among interested persons. During the study period, the meetings were held in Tumbon Khun Yuam Municipality Office, temples and community (pok) centers to explain the potentiality of Khun Yuam city in creating the unique townscape by raising examples of success cities in building townscape and negligent cities for comparison. Building townscape of Khun Yuam city can be separated in two categories; townscape of commercial district and townscape of an area surrounded by natural landscape. Both types of townscape can be created by the work of responsible local government offices and the cooperation from the inhabitants.

The second site is located on the hill behind the Management Center for Conservation Area No.16 (Maesariang) outside the city of Maesariang where the fossils from Ordovician period were found in 2008. The responsible local office, Amphur Maesariang, have planned to develop the site into learning center for natural resources found in the area such as fossils, plants and geological features. The study made designs for new

facilities and planning for building the natural landscape for the whole site. The research process sought for the cooperation among architects, researchers, geologists and forestry experts in decision making for suitable buildings and facilities that will be constructed in the site, line of walking route for natural study and management system after the construction completed. According to the group opinion, a learning center (exhibition building), an open study hall, parking spaces, routes for natural study, signboards, outdoor lightings, a watchtower and facilities for a monk, who has resided in the site for many years, will be constructed for promoting the site as a learning center and a new tourist attraction of Amphur Maesariang. The working experience and knowledge from developing this site were also utilized in development project of Maeumlong Hot Spring in Amphur Maesariang as well.

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อ	ท
Abstract	ณ
สารบัญ	ต
สารบัญตาราง	ธ
สารบัญภาพ	น
บทนำ	พ

พื้นที่ที่ 1 อำเภอชุมยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน	
แนวทางในการสร้างภูมิทัศน์เมืองชุมยวม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน	
ชุมยวม	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	2
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	5
1.5 เนื้อหาของงานวิจัย	9

บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 ประวัติเมืองชุมยวม	10
2.2 สภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลชุมยวม	14
2.3 แผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับเมืองชุมยวม	15
2.4 ทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง	17
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	หน้า
3.1 ประเภทของข้อมูล	30
3.2 ขั้นตอนในการศึกษา	34

บทที่ 4 ผลของการศึกษา	
4.1 สภาพทางภูมิทัศน์โดยรวมของพื้นที่เทศบาลตำบลขุนยวม	38
4.2 องค์ประกอบทางกายภาพภายในเทศบาลตำบลขุนยวม ที่สัมพันธ์กับแนวคิด จินตภาพของเมือง	54
4.3 การเลือกพื้นที่เฉพาะเพื่อคัดเลือกพื้นที่ที่จะนำเสนอแนวคิดในการปรับปรุงภูมิ ทัศน์เมือง	66
4.4 การวิเคราะห์ลำดับการรับรู้ทางภูมิทัศน์เมืองตามเส้นทางหลักของเมือง ขุนยวม	71

บทที่ 5 สรุปผลของการศึกษา และข้อเสนอแนะ	
5.1 การวิเคราะห์ผลการศึกษา	80
5.2 สรุป และข้อเสนอแนะ	85

พื้นที่ที่ 2 อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 แนวทางในการออกแบบภูมิทัศน์อุทยานหินยุคออร์โดวิเซียน (443 – 488 ล้านปี)
 เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย	96
1.2 วัตถุประสงค์ ของการทำงาน	97
1.3 แผนการดำเนินงานวิจัย	97
1.4 ขอบเขตการศึกษา	98
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับหลังสิ้นสุดโครงการ	98
1.6 การถ่ายทอดผลงานไปสู่ผู้ใช้	99
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 บริบท และประวัติศาสตร์ เมืองแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	100
2.2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของอุทยานหิน	103
2.3 แผนพัฒนา ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ	105
2.4 ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง	108
2.5 กรณีศึกษา	111

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 กระบวนการศึกษาและรวบรวมข้อมูล	115
3.2 กระบวนการวิเคราะห์แผน	116
3.3 กระบวนการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	116
3.4 กระบวนการสำรวจภาคสนาม	117
3.5 กระบวนการออกแบบโครงการ	119
บทที่ 4 ผลของการศึกษา และแนวทางการพัฒนา	
4.1 ผลของการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น	121
4.2 ผลการวิเคราะห์แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาตำบล	123
4.3 ผลของการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	123
4.4 ผลการสำรวจพื้นที่ร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	125
4.5 ผลการสำรวจชุมชน และสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้อง	132
4.6 ผลการสำรวจความคิดเห็นผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ	133
4.7 ผลการออกแบบ และ พัฒนาแบบ	135
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
5.1 ผลการศึกษา	146
5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต	149

สารบัญตาราง

พื้นที่ที่ 1 อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดแม่ฮ่องสอน

	หน้า
ตารางที่ 2.1	การแบ่งเขตพื้นที่ภูมิทัศน์ของเมืองคะชีสะระ
ตารางที่ 2.2	ตัวอย่างการกำหนดองค์ประกอบในพื้นที่ และนโยบาย ในเขตภูมิทัศน์ที่เป็นพื้นที่อนุรักษ์ บรรยากาศ และทัศนียภาพ
ตารางที่ 2.3	ตัวอย่างมาตรฐาน การสร้างภูมิทัศน์ ในเขตภูมิทัศน์ที่เป็นพื้นที่อนุรักษ์ บรรยากาศ และทัศนียภาพ
ตารางที่ 5.1	แนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ ในพื้นที่ภูมิทัศน์เมืองบนเส้นทางหลักที่มีลักษณะเป็นชุมชนที่รายล้อมไปด้วยทัศนียภาพทางธรรมชาติ ช่วงที่ 1
ตารางที่ 5.2	แนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ ในพื้นที่ภูมิทัศน์เมืองบนเส้นทางหลักที่มีลักษณะเป็นชุมชนที่รายล้อมไปด้วยทัศนียภาพทางธรรมชาติ ช่วงที่ 2
ตารางที่ 5.3	แนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ ในพื้นที่ภูมิทัศน์เมืองบนเส้นทางหลักที่มีลักษณะเป็นชุมชนที่รายล้อมไปด้วยทัศนียภาพทางธรรมชาติ ช่วงที่ 3
ตารางที่ 5.4	แนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ ในพื้นที่ภูมิทัศน์เมืองบนเส้นทางหลักที่มีลักษณะเป็นชุมชนที่รายล้อมไปด้วยทัศนียภาพทางธรรมชาติ ช่วงที่ 4
ตารางที่ 5.5	แนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ พื้นที่ภูมิทัศน์เมืองบนเส้นทางหลักที่มีลักษณะเป็นชุมชนเมืองย่านการค้า ช่วงที่ 1
ตารางที่ 5.6	แนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ พื้นที่ภูมิทัศน์เมืองบนเส้นทางหลักที่มีลักษณะเป็นชุมชนเมืองย่านการค้า ช่วงที่ 2

พื้นที่ที่ 2 อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 2.1	รายละเอียดการทำงาน โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์อุทยานหินล้านปี โดยอำเภอเมืองแม่สะเรียง	107
--------------	--	-----

สารบัญภาพ

พื้นที่ที่ 1 อำเภอชุมยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

	หน้า
ภาพที่ 1.1	ตำแหน่งเมืองขุนยวม ที่ตั้งอยู่ในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ภาพที่ 1.2	พื้นที่เขตเทศบาลตำบลขุนยวมและพื้นที่ข้างเคียง
ภาพที่ 1.3	ขอบเขตพื้นที่ศึกษาที่มีการตั้งชุมชนกันอยู่หนาแน่นตามเส้นทางหลวงหมายเลข 108 ซึ่งเป็นถนนสายหลัก
ภาพที่ 2.1	วัดต่อแพ บ้านต่อแพ อ.ขุนยวม
ภาพที่ 2.2	ชานกะเล ผู้ปกครองเมืองขุนยวมคนแรก
ภาพที่ 2.3	องค์ประกอบทางภูมิทัศน์เมือง ตามแนวคิดทางจินตภาพเมืองของ เควิน ลินซ์
ภาพที่ 2.4	แผนที่จินตภาพเมืองบอสตัน ของ เควิน ลินซ์
ภาพที่ 2.5	การเปลี่ยนแปลงมุมมองของภูมิทัศน์ตามแนวคิดของ กอร์ดอน คูลเลน
ภาพที่ 3.1	ภาพถ่ายทางอากาศเมืองขุนยวม
ภาพที่ 3.2	แผนที่แสดงตำแหน่งอาคารในพื้นที่เทศบาลเมืองขุนยวมดัดแปลงจากภาพถ่ายทางอากาศ
ภาพที่ 3.3	แผนที่แสดงเส้นความชันของพื้นที่ พ.ศ. 2552
ภาพที่ 3.4	กรอบแนวคิดของงานวิจัย
ภาพที่ 4.1	ทรัพยากรทางกายภาพ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของเมืองขุนยวม
ภาพที่ 4.2	สถานที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ของเมืองขุนยวม
ภาพที่ 4.3	ลักษณะทางภูมิประเทศของเมืองขุนยวม
ภาพที่ 4.4	การแบ่งกลุ่มของพื้นที่เมืองขุนยวม และเส้นทางที่สำคัญของเมือง
ภาพที่ 4.5	องค์ประกอบทางกายภาพที่เป็นสถานที่สำคัญของเมือง
ภาพที่ 4.6	ตัวอย่างสถานที่สำคัญที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ขุนยวมตอนกลาง
ภาพที่ 4.7	ตัวอย่างสถานที่สำคัญที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ขุนยวมตอนบน
ภาพที่ 4.8	ตัวอย่างสถานที่สำคัญที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ขุนยวมตอนล่าง
ภาพที่ 4.9	องค์ประกอบทางจินตภาพโดยรวมของเมืองขุนยวม
ภาพที่ 4.10	การใช้ประโยชน์อาคารตามแนวถนนเส้นหลักของเมือง(ทางหลวงหมายเลข 108)
ภาพที่ 4.11	การใช้ประโยชน์อาคาร ที่อยู่บนเส้นทางหลัก
ภาพที่ 4.12	ตัวอย่าง ลักษณะอาคาร ที่อยู่บนเส้นทางหลัก

		หน้า
ภาพที่ 4.13	ลักษณะอาคารตามแนวนอนเส้นทางหลัก(ทางหลวงหมายเลข 108)	62
ภาพที่ 4.14	ตัวอย่าง วัสดุอาคาร ที่อยู่บนเส้นทางหลัก(ทางหลวงหมายเลข 108)	63
ภาพที่ 4.15	การกระจายตัวของอาคาร ตามประเภทของวัสดุก่อสร้างอาคาร ตามแนวเส้นทางหลัก(ทางหลวงหมายเลข 108)	64
ภาพที่ 4.16	ตัวอย่าง ความสูงอาคาร ที่อยู่บนเส้นทางหลัก(ทางหลวงหมายเลข 108)	65
ภาพที่ 4.17	ความสูงอาคารตามแนวนอนเส้นทางหลัก (ทางหลวงหมายเลข 108)	66
ภาพที่ 4.18	พื้นที่ของเทศบาลตำบลขุนยวม ที่มีลักษณะของพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมชาติ และพื้นที่ที่มีความเป็นเมือง	68
ภาพที่ 4.19	แนวคิดการเลือกพื้นที่เฉพาะทางภูมิทัศน์เพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบในการเสนอแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองขุนยวม	70
ภาพที่ 4.20	พื้นที่ต้นแบบในการนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองขุนยวม	71
ภาพที่ 4.21	ลำดับการรับรู้ทางสายตาของภูมิทัศน์เมืองขุนยวม โดยภาพรวม	74
ภาพที่ 4.22	ช่วงลำดับของการรับรู้ทางภูมิทัศน์ ในพื้นที่ต้นแบบ	76
ภาพที่ 4.23	แผนที่แสดงทรัพยากรทางกายภาพทางภูมิทัศน์เมืองขุนยวม	80

พื้นที่ที่ 2 อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

		หน้า
ภาพที่ 2.1	แผนที่แสดงตำแหน่ง ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระดับประเทศ และภูมิภาค	100
ภาพที่ 2.2	แผนที่แสดงตำแหน่งอำเภอแม่สะเรียง	102
ภาพที่ 2.3	แสดงตำแหน่ง และการเข้าถึงพื้นที่โครงการ	103
ภาพที่ 2.4	ภาพถ่ายทางอากาศ แสดงลักษณะพื้นที่โครงการ	104
ภาพที่ 2.5	ภาพถ่ายแสดงสภาพแวดล้อมภายในโครงการ	104
ภาพที่ 2.6	ลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน	109
ภาพที่ 2.7	อาคารรูปทรงปลาทูกระเบนที่สร้างจากวัสดุธรรมชาติ	111
ภาพที่ 2.8	การประยุกต์วัสดุพื้นถิ่นมาใช้ในการออกแบบอาคาร	112
ภาพที่ 2.9	บรรยากาศภายในลิ้นไหล อันเป็นผลมาจากรูปทรงอิสระ	112
ภาพที่ 2.10	ทัศนียภาพภายนอก แสดงบรรยากาศอาคารและสภาพแวดล้อม โครงการห้องสมุด Safe Haven Library	113
ภาพที่ 2.11	บรรยากาศการใช้งานพื้นที่ภายในอาคาร ที่ต่อเนื่องกับสภาพแวดล้อมภายนอก	114
ภาพที่ 2.12	การออกแบบอาคารที่สามารถรับแสงธรรมชาติจากภายนอก และสามารถระบายอากาศได้	114

		หน้า
ภาพที่ 4.1	สำนักสงฆ์ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการ	121
ภาพที่ 4.2	แนวเคลื่อนตัวของเปลือกโลก เกิดแนวโค้งตัว(ซ้าย) และหลุมยุบ(ขวา)	121
ภาพที่ 4.3	สภาพเส้นทางเดินชมซากดึกดำบรรพ์ก่อนการปรับปรุง	122
ภาพที่ 4.4	ซากดึกดำบรรพ์ที่พบในพื้นที่ และป้ายบอกประเภท	122
ภาพที่ 4.5	สภาพธรรมชาติของพื้นที่โครงการที่แตกต่างกันในแต่ละฤดู (ภาพซ้าย-ฤดูฝน ภาพขวา-ฤดูหนาว)	123
ภาพที่ 4.6	ภาพการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรื่องขั้นตอนการก่อสร้าง ณ อำเภอ แม่สะเรียง , มิถุนายน 2553	125
ภาพที่ 4.7	การสำรวจพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : ธันวาคม 2552	126
ภาพที่ 4.8	การสำรวจพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : มกราคม 2553	126
ภาพที่ 4.9	พื้นที่จุดที่เหมาะสมสำหรับการสร้างอาคารเอนกประสงค์	127
ภาพที่ 4.10	พื้นที่อาคารสำนักสงฆ์เดิมที่มีความทรุดโทรมควรย้ายที่และปรับเป็นอาคารนิทรรศการ	128
ภาพที่ 4.11	เส้นทางเดินชมธรรมชาติและซากดึกดำบรรพ์ ควรปรับให้มีความสะดวกและปลอดภัยมากขึ้น	128
ภาพที่ 4.12	ผังโครงการที่ได้จากการสำรวจ และออกแบบที่ตั้งอาคารเบื้องต้น	129
ภาพที่ 4.13	ผังแสดงตำแหน่งและชนิดของซากดึกดำบรรพ์ที่พบในโครงการ	130
ภาพที่ 4.14	ผังแสดงตำแหน่งและชนิดต้นไม้ใหญ่ ที่พบในโครงการ	131
ภาพที่ 4.15	รั้วไม้ไผ่แบบต่างๆ ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปในอำเภอแม่สะเรียง	132
ภาพที่ 4.16	การนำวัสดุธรรมชาติ ที่หาได้ในท้องถิ่นมาก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย	132
ภาพที่ 4.17	การนำวัสดุธรรมชาติมาใช้เป็นวัสดุก่อสร้าง ทำให้เกิดความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่	133
ภาพที่ 4.18	การสำรวจพื้นที่ร่วมกัน สอบถามความคิดเห็นและขอคำแนะนำในการปรับปรุงพื้นที่จากพระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในพื้นที่	134
ภาพที่ 4.19	ภาพร่างจากพระสงฆ์แสดงถึงแนวความคิดด้านรูปทรง และขนาดของอาคารเอนกประสงค์	134
ภาพที่ 4.20	บริเวณพื้นที่ที่พระสงฆ์เสนอให้เป็นตำแหน่งที่ตั้งของอาคารเอนกประสงค์ที่จะทำการก่อสร้าง	135
ภาพที่ 4.21	ภาพร่างแสดงแนวความคิดในการออกแบบทางเดินจากลานจอดรถเข้าสู่พื้นที่โครงการ	136
ภาพที่ 4.22	ภาพร่างแสดงแนวความคิดในการออกแบบทางเดินชมธรรมชาติ และซากดึกดำบรรพ์	136
ภาพที่ 4.23	ภาพร่างแสดงแนวความคิดในการออกแบบโคมไฟสนาม	137

		หน้า
ภาพที่ 4.24	ภาพร่างแสดงแนวความคิดในการออกแบบห้องน้ำนักท่องเที่ยง	137
ภาพที่ 4.25	ภาพร่างแสดงแนวความคิดในการออกแบบอาคารธรรมศาลา	138
ภาพที่ 4.26	ภาพร่างแสดงแนวความคิดในการออกแบบโครงสร้างอาคารธรรมศาลา	138
ภาพที่ 4.27	ทัศนียภาพทางเดินจากลานจอดรถเข้าสู่พื้นที่โครงการ	139
ภาพที่ 4.28	ทัศนียภาพทางเดินชมธรรมชาติ และชาวกดิกดำบรรพ์ทั่วไป	139
ภาพที่ 4.29	ทัศนียภาพทางเดินชมธรรมชาติและชาวกดิกดำบรรพ์ ในบริเวณจุดที่พบชาวกดิกดำบรรพ์	140
ภาพที่ 4.30	ทัศนียภาพป้ายประจำโครงการ	140
ภาพที่ 4.31	ทัศนียภาพป้ายแสดงข้อมูลกลุ่มชาวกดิกดำบรรพ์	141
ภาพที่ 4.32	ทัศนียภาพอาคารศูนย์ข้อมูล	141
ภาพที่ 4.33	ทัศนียภาพอาคารธรรมศาลา	142
ภาพที่ 4.34	ทัศนียภาพภายในอาคารศูนย์ข้อมูลของโครงการ	143
ภาพที่ 4.35	ทัศนียภาพโดยรวมของนิทรรศการภายในอาคารศูนย์ข้อมูล	143
ภาพที่ 4.36	แบบก่อสร้างแสดงผังพื้นของอาคารธรรมศาลา	144
ภาพที่ 4.37	แบบก่อสร้างแสดงรูปด้านอาคารธรรมศาลา	145
ภาพที่ 4.38	แบบก่อสร้างแสดงรูปตัดอาคารนิทรรศการ	145
ภาพที่ 5.1	ลานจอดรถ ทางเดินเข้าสู่โครงการ และหอชมยอดไม้ที่ได้ทำการก่อสร้างเสร็จสิ้นแล้ว	147
ภาพที่ 5.2	เส้นทางเดินชมธรรมชาติ และชาวกดิกดำบรรพ์ในโครงการที่ได้ทำการก่อสร้างเสร็จสิ้นแล้ว	148
ภาพที่ 5.3	อาคารธรรมศาลา และอาคารนิทรรศการ ยังอยู่ระหว่างกระบวนการก่อสร้าง	148
ภาพที่ 5.4	การต่อเติมอาคารโดยไม่ได้ออกแบบไว้แต่ต้น และอาคารสำนักสงฆ์เดิม ที่ควรได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น	149
ภาพที่ 5.5	พื้นที่น้ำพุร้อนแม่อุ้มลองก่อนทำการปรับปรุงภูมิทัศน์	150
ภาพที่ 5.6	พื้นที่น้ำพุร้อนแม่อุ้มลองหลังการปรับปรุงภูมิทัศน์	150
บรรณานุกรม		152
ภาคผนวก		156